

HEMORAGIA POSTESTRALĂ LA VACĂ

Dr. Gabriel Otavă

Fascicula nr. BV-22 februarie, 2008

INTRODUCERE

Detectarea estrului reprezintă, prin prisma atingerii unor performanțe reproductive optime, o piatră de încercare cu care se confruntă crescătorii de animale. Erorile în detectarea estrului conduc matematic la alterarea parametrilor reproductivi, dintre care menționăm *rata concepției*, *open days* (intervalul de timp în care vaca nu este gestantă) și *intervalul dintre fătări*. Puținele materiale existente în prezent în literatura din țara noastră, precum și asocierea eronată a acestui fenomen cu diferite fenomene patologice au impus apariția acestui material.

HEMORAGIA PORESTRALĂ

Hemoragia postestrală, denumită în trecut ca “menstruație”, mai este cunoscută în prezent și ca *hemoragia metestrică* și constă în apariția la 2 - 5 zile de la debutul estrului a unor scurgeri vaginale sangvinolente. Pentru a înțelege mai bine acest fenomen sunt necesare unele discuții legate de ciclul sexual la vacă.

Din punctul de vedere al frecvenței ciclurilor sexuale, vaca este un animal poliestic nesezonier, adică manifestă călduri eşalonate uniform pe tot parcursul unui an. Intervalul în care estrul (căldurile) se repetă la vacă reprezintă ciclul sexual și este în medie de 21 de zile, cu o marjă între 18 și 24 de zile. Orice ciclu sexual mai mare sau mai mic decât acest interval (18-24 de zile) este în general asociat unor fenomene patologice (avort, chiști ovarieni, etc.)

Ciclul sexual la vacă este împărțit la rândul lui în patru stadii, și anume:

- Proestrul
- Estrul
- Metestrul
- Diestrul sau anestrul

Proestrul și estrul la rândul lor fac parte din faza estrogenică a ciclului sexual, atunci când femela se află sub dominația hormonilor estrogeni responsabili de manifestările estrale (agitație, scăderea apetitului, scurgeri vaginale, efectuarea saltului pe alte vaci și reflexul de imobilitate).

După ovulație, nivelul hormonilor estrogeni scade, iar nivelul progesteronului crește odată cu dezvoltarea pe ovar a corpului luteal. Această fază a ciclului sexual se numește faza luteinică și este formată din stadiile de metestru și anestrul.

CUPRINS:

INTRODUCERE 1 HEMORAGIA PORESTRALĂ 1

- La cine apare? 2
- Cum se manifestă? 2
- Când apare hemoragia postestrală? 2
- Care sunt cauzele? 2
- Ce este de făcut? 3

La cine apare?

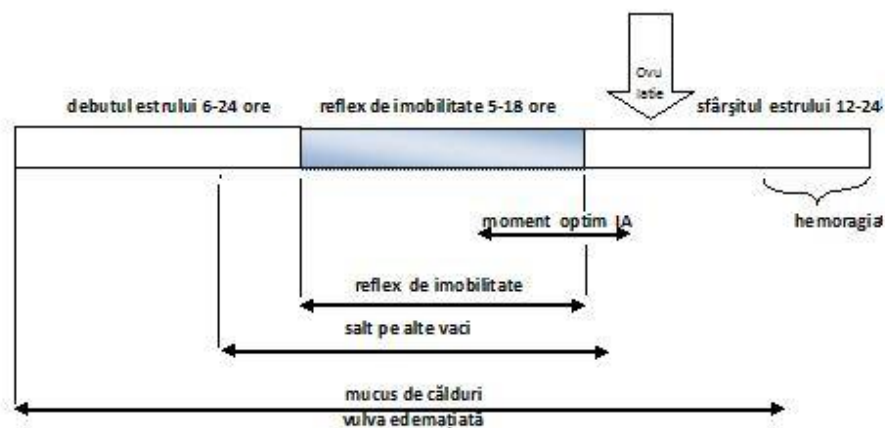
Din punctul de vedere al categoriilor de animale, hemoragia apare atât la nulipare (vițele) cât și la pluripare (vacile). Se constată o frecvență mai mare a apariției hemoragiei postestrului la vițele (până la 90%), comparativ cu vacile (până la 40%). Considerăm că frecvența mai mare a acestui fenomen la vițele comparativ cu vacile se poate pune pe seama nivelurilor mai mari de hormoni sexuali de la vițele. Datorită producției de lapte, vacile au un metabolism mai intens comparativ cu vițele, fapt ce duce la metabolizarea hormonilor sexuali la nivelul ficatului. Hemoragia postestruală nu este întâlnită la bivolițe.

Cum se manifestă?

Prin apariția unor scurgeri hemoragice în jurul vulvei, pe coadă, pe coapse, trenul posterior. Aspectul hemoragic poate îmbrăca mai multe forme. Funcție de timpul scurs de la sfârșitul căldurilor și momentul apariției acestora, scurgerile hemoragice pot lua aspecte diferite. Astfel, imediat după sfârșitul estrului mucusul normal de călduri poate rămâne cantonat la nivelul vaginului, datorită unor particularități anatomice (vulvă orizontalizată, pneumovagin, etc). Sângele provenit din uter și vagin se amestecă cu mucusul de călduri, eliminându-se la exterior. Astfel, se pot observa în mucusul de călduri firicele sau pete de sânge. Dacă mucusul de călduri nu mai persistă în vagin, scurgerile ce se elimină la exterior sunt funcție de vechimea procesului fiind de diferite nuanțe de roșu, cheaguri etc.

Hemoragia metestruală trebuie diferențiată de alte scurgeri sangvinolente cauzate, spre exemplu, de o manoperă de inseminare efectuată de o persoană neexperimentată.

Figura 1. Hemoragia postestruală – momentul apariției

Când apare hemoragia postestruală?

Ținând cont că perioada căldurilor la vacă durează între 6 și 36 de ore, pentru a aprecia momentul apariției hemoragiei postestrului, considerăm că acesta ar trebui să se raporteze la sfârșitul căldurilor. Astfel, hemoragia postestruală apare la 35-45 de ore de la

sfârșitul căldurilor. Conform altor date din literatura de specialitate, aceste scurgeri sangvinolente se pot întâlni la 1 – 3 zile de la sfârșitul căldurilor, dar se pot întâlni chiar și la 5 zile.

Care sunt cauzele?

După cum am prezentat la începutul materialului, ciclul sexual debutează cu proestrul și estrul. Aceste două stadii ale ciclului sexual fac parte din faza estrogenică a ciclului sexual, aflată sub dominația hormonilor estrogeni, responsabili de manifestările estrale (călduri). Pe lângă manifestările comportamentale specifice estrului (agitație, scurgeri vaginale, efectuarea saltului pe alte vaci și reflexul de imobilitate), *hormonii estrogeni* produc congestie (un aport mai mare de sânge), în special în organele genitale. Această congestie atinge apogeul la sfârșitul estrului. Conform datelor din literatura de specialitate, cauzele hemoragiei postestrului ar fi scăderea bruscă a nivelului hormonilor estrogeni imediat după ovulație. Odată cu scăderea bruscă a nivelurilor de hormoni estrogeni, mici rupturi ale vaselor de sânge de la suprafața uterului și vaginului pot avea loc.

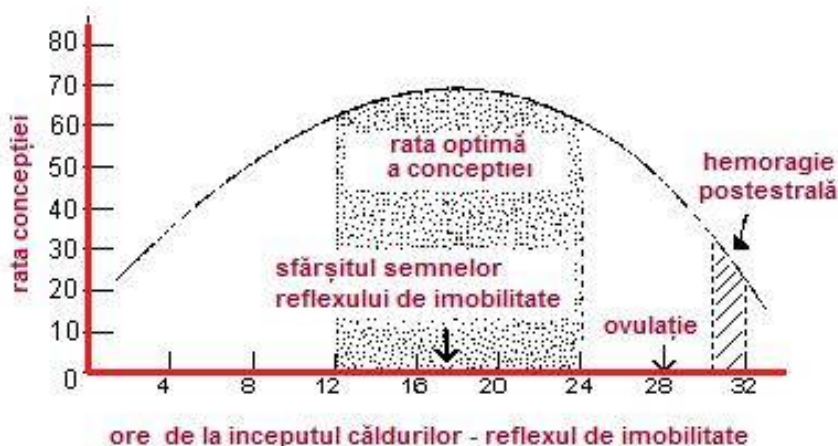
Nu există nicio legătură între apariția hemoragiei metestrice și instalarea gestației!

Ce este de făcut?

În trecut, acest fenomen era asociat cu pierderea sau lipsa gestației. În sprijinul acestei idei însă nu s-au putut aduce date concrete care să susțină această afirmație. Studii recente au demonstrat însă faptul că **nu** există nicio legătură între apariția hemoragiei metestrice și instalarea gestației. Pornind de la ideea că incidența este de peste 90% la vițele și peste 40% la vaci, afirmațiile că hemoragia metestrică ar influența negativ rata concepției nu sunt credibile. Dacă ar influența negativ rata concepției, atunci aceasta nu ar fi de peste 80% la vițele și 45% - 55% la vaci. Hemoragia metestrică este considerată de majoritatea cercetătorilor un proces fiziologic (normal).

Observarea acestei stări **nu indică faptul că femela este în călduri, ci doar că estrul și ovulația au avut deja loc în urmă cu câteva zile** (1 până la 5 zile). Astfel, inseminarea femelelor în acest moment se va solda de cele mai multe ori cu lipsa fertilizării. După cum se observă și din figura 2, apariția hemoragiei metestrice are loc după câteva ore după sfârșitul momentului optim pentru inseminare. Există date în literatura de specialitate care semnalează o rată mică a concepției de 20%-25%, dacă femelele sunt inseminate în această perioadă. Astfel, necunoașterea acestui fenomen contribuie la creșterea numărului de femele cu monte repetate.

Figura 2. Apariția hemoragiei în raport cu momentul optim pentru inseminare

La apariția hemoragiei se recomandă reducerea sau chiar scoaterea concentratelor și a grăsimilor din rația furajeră și creșterea aportului proteic.

Ținând cont de faptul că ciclul sexual la vacă durează între 18 și 24 de zile se recomandă ca peste 15 – 19 zile femela să fie supravegheată sub aspectul observării semnelor de estru și inseminarea acesteia.

Unii cercetători recomandă la apariția hemoragiei reducerea sau chiar scoaterea concentratelor și a grăsimilor din rația furajeră precum și creșterea aportului proteic. De asemenea se recomandă ca femelele să parcurgă pe zi 1-2 km.

La combaterea acestui fenomen s-au utilizat pe parcursul timpului numeroase protocoale terapeutice cu diferite preparate hormonale. Se pare că cel mai eficace hormon ce poate fi utilizat în combaterea hemoragiei metestrice este Gn-RH-ul. Alte produse hormonale au dat rezultate inconstante. Au fost imaginate mai multe protocoale dintre care menționăm:

- Dacă se constată apariția hemoragiei administrarea de Gn-RH în doză terapeutică indicată de producător după 8-9 zile
- Dacă nu se intervine în această perioadă, se recomandă urmărirea femelei în intervalul 15-19 zile sub aspectul apariției semnelor estrale. Administrarea de Gn-RH se va face cu 1-4 ore înainte de momentul inseminării artificiale.

Alte surse bibliografice recomandate:

Cernescu H. - *Ginecologie veterinară*, Ediția II, Ed. EM CECMA partner, Timișoara, 2004

Material elaborat de către **Dr. Gabriel Otavă**, șef lucrări la Disciplina de Reproduție și Ginecologie Veterinară, a Facultății de Medicină Veterinară, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului din Timișoara, consultant al Unității de Extensie.

Contact:

Centru de Consiliere - Unitate de Extensie,

Calea Aradului nr. 119 tel/fax: 0256 277127

WEB: www.unitate-extensie.org.ro

E-mail: g.otavă@unitate-extensie.org.ro

centrul de consiliere

unitate de extensie

CENTRUL DE CONSILIERE - UNITATE DE EXTENSIE

Centrul de Consiliere - Unitate de Extensie este o asociație nonprofit înființată pe lângă Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului din Timișoara care are ca scop extensia, respectiv transmiterea rezultatelor cercetării științifice către societate, cu scopul dezvoltării acesteia.

© 2008 Toate drepturile rezervate Asociației Centru de Consiliere - Unitate de Extensie.

Materialul se distribuie gratuit și se poate multiplica, copia sau distribui doar în baza unui acord scris cu Unitatea de Extensie

Material promovat prin proiectul PHARE - *Centru pilot de promovare a cooperării transfrontaliere româno-sârbe în agro-zoo-vet business*, finanțat prin Programul de Vecinătate România-Serbia 2004-2006, RO2005/017-538.1.01.15.

Editor coordonator: Ioan Huțu - UEX Media. Data editării: noiembrie 2007 Adresă: Unitatea de Extensie a Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului din Timișoara, Calea Aradului nr. 119, Timișoara-300645, Timiș - România tel/fax: 0040256277127, www.unitate-extensie.org.ro, office@unitate-extensie.org.ro.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene